

Проект за борба против компјутерски криминал

www.coe.int/cybercrime

и

Лисабонската мрежа

www.coe.int/lisbon-network

Оддел за
информатичко општество и
борба против криминалот
Генерален директорат за
човекови права и правни
работи
Стразбур, Франција

8 октомври 2009 година

Macedonian version

Обука за борба против компјутерски криминал за судии и обвинители: концепт

Овој документ е изработен од страна на работната група составена од претставници од различни сектори и институции во рамки на Проектот за борба против компјутерски криминал и Лисабонската мрежа на институции задолжени за обука на судии и обвинители на Советот на Европа.

Контакт:

За дополнителни информации, обратете се до:

Оддел за информатичко општество и борба
против криминалот
Генерален директорат за човекови права
и правни работи
Совет на Европа
Стразбур, Франција

Тел: +33-3-9021-4506
Факс: +33-3-9021-5650
E-mail: alexander.seger@coe.int

Забелешка:

Овој технички извештај не секогаш ги отсликува официјалните позиции на Советот на Европа, ниту на донаторите кои го финансираат овој проект, како и на страните кои ги применуваат инструментите наведени во овој документ

Содржина

1 Резиме	4
2 Вовед	7
3 Институции и системи за обука	9
4 Вештини и знаења потребни за судиите и обвинителите	12
4.1 Основни познавања	12
4.2 Напредно знаење	14
4.3 Специјализирано знаење	17
5 Тековна обука за компјутерски криминал и електронски докази	18
5.1 Почетна обука	18
5.2 Стручно оспособување	19
6 Предложен пристап	23
6.1 Цел	23
6.2 Институционализирање на почетната обука	23
6.3 Институционализирање на стручното оспособување	23
6.4 Стандардизирани и повторливи курсеви / модули	24
6.5 Пристап до материјали за обука / само-обука	24
6.6 Пилот центри за основна и напредна обука	25
6.7 Зголемување на знаењето преку соработка и директни контакти	25
6.8 Јавно - приватна соработка	26
7 Поддршка за спроведување на овој концепт	27
8 Додаток	28
8.1 Лисабонската Мрежа: Линкови на институциите за обука на судии и обвинители	28
8.2 Примери на курсеви за основна обука: структура и опфатени теми	29
8.2.1 Пример од Холандија	29
8.2.2 Пример од Германија (германска академија за судии и обвинители)	29
8.2.3 Примери од Советот на Европа	30
8.3 Примери на курсеви за напредна обука: структура и опфатени теми	32
8.3.1 Пример од Холандија	32
8.3.2 Експертско предавање – предлог од Холандија	33

1 Резиме

Имајќи ја предвид зависноста на општествата ширум светот од информатичките и комуникациските технологии, судиите и обвинителите мора да бидат подготвени да се справат со компјутерскиот криминал и со електронските докази. Иако во многу земји органите за спроведување на законите имаат можност да ги зајакнат своите капацитети за водење на истраги за компјутерски криминал и за обезбедување на електронски докази, се чини дека ова помалку се однесува на судиите и обвинителите. Искуството покажува дека во повеќето случаи судиите и обвинителите се соочуваат со тешкотии во справувањето со новите реалности на компјутерскиот свет. Посебни напори се неопходни за да им се овозможи на судиите и обвинителите да спроведат прогон и да донесат пресуди за случаи на компјутерски криминал и да користат електронски докази преку обука, меѓусебна соработка и специјализација.

Овој концепт има за цел да ги поддржи ваквите напори. Истиот е изработен во рамки на Проектот за борба против компјутерски криминал на Советот на Европа и Лисабонската мрежа на институции задолжени за обука на судии и обвинители во соработка со работната група составена од претставници од различни сектори и институции во текот на 2009 година.

Целта на концептот е да им се помогне на институциите за обука на судии и обвинители да изготват програми за обука за компјутерски криминал и електронски докази за судии и обвинители и ваквата обука да ја вклучат во рамки на редовната почетна обука и стручното оспособување (односно истата да ја институционализираат). Сето ова дополнително ќе ја олесни соработката и контактите меѓу судиите и обвинителите во насока на подобрување на нивните знаења, како и доследна - наместо ad hoc - поддршка на иницијативите за обука од страна на заинтересираните партнери.

Концептот се состои од следниве елементи:

Цели

Почетната обука и стручното оспособување кои се спроведуваат во овој момент не го нудат потребното ниво на знаења за судиите и обвинителите за да можат да се справат со компјутерскиот криминал и со електронските докази.

Оттука, целите на концептот за обука на судии и обвинители треба да бидат:

- Да се овозможи институциите за обука да спроведуваат почетна обука и стручно оспособување за компјутерски криминал врз основа на меѓународните стандарди
- Што е можно поголем број на идни и активни судии и обвинители да се здобијат со основни знаења за компјутерски криминал и електронски докази
- Да се обезбеди напредна обука за значителен број на судии и обвинители
- Да се поддржи континуирана специјализација и техничка обука на судии и обвинители
- Да се придонесе за зголемување на знаењата преку соработка и контакти меѓу судиите и обвинителите
- Да се олесни пристапот до различните иницијативи за обука и мрежи.

Следните мерки треба да помогнат во постигнување на овие цели:

1. Институционализирање на почетната обука

- Во земјите во кои почетната обука е практична обука на работното место, се препорачува барем еден дел од ваквата обука да се однесува на компјутерскиот криминал и електронските докази
- Во земјите во кои почетната обука ја обезбедуваат институциите за обука на судии и обвинители, во наставната програма треба да се вклучи, како задолжителен минимум,

еден модул на основно ниво за компјутерски криминал и електронски докази. Покрај тоа, овие прашања треба да бидат опфатени и во задолжителните модули кои ги покриваат материјалните и процесните закони. Исто така, треба да бидат понудени и изборни модули за напредно знаење за компјутерски криминал и електронски докази

- Посебните модули за обука треба да бидат стандардизирани до тој степен што тие ќе можат да се повторуваат и да им овозможат на кандидатите да напредуваат од основно на напредно ниво

2. Институционализирање на стручното оспособување

- Институциите за стручно оспособување треба да понудат најмалку еден модул на основно ниво за компјутерски криминал и електронски докази, со цел да обезбедат основни знаења за оние активни судии и обвинители кои немале таква обука во рамки на нивната почетна обука
- Исто така, треба да понудат курсеви за напредно знаење.

3. Стандардизирани и повторливи курсеви / модули

- Стандардизираните курсеви или модули треба да бидат изготвени така што истите ќе може да се повторуваат неограничен број пати на рентабилен начин, и ќе овозможат кандидатите и активните судии и обвинители да напредуваат од основно на напредно ниво
- Постојните основни курсеви, кои би можеле да се вклучат во наставните планови на програмите за почетна обука или стручно оспособување, треба да бидат евалуирани. Врз основа на оценката, стандарден курс би можел да им се препорача на институциите задолжени за спроведување на почетна обука и стручно оспособување
- Слична евалуација може да се спроведе и за курсевите на напредно ниво и врз основа на оценката би можел да се препорача стандарден курс на напредно ниво
- Потребно е да се обучат обучувачи за спроведување на вакви курсеви до оној степен до кој обуката ќе може да биде спроведена од страна на локални обучувачи на локални јазици и само за ограничени потреби на меѓународните обучувачи.

4. Пристап до материјали за обука / само-обука

- Материјали за обука треба да се изготват во кои ќе бидат отсликани општите меѓународни стандарди и добри практики. Треба да бидат достапни за институциите за обука на рентабилен начин со цел истите да можат да се спроведуваат на локално ниво
- Судиите и обвинителите треба да бидат обучени првенствено за примена на домашното законодавство, но сепак, можно е да се изготват стандардизирани материјали за обука на начин кој нуди можност да се земат предвид националните системи и законодавство
- On-line курсеви треба да се изготват и истите да бидат достапни.

5. Пилот центри за основна и напредна обука

- Одреден број на пилот центри за основна и напредна обука на судии и обвинители за компјутерски криминал и електронски докази треба да се воспостават со цел проверка и натамошно усовршување на стандардизираните курсеви и материјали, споделување на добри практики, спроведување на истражувања во врска со обуката, водење на регистар на обучувачи, обука за обучувачи, обезбедување на обука за други земји со слични системи и јазици
- Пилот центрите треба меѓусебно да ја координираат нивната работа, со поддршка на Советот на Европа
- Судиите и обвинителите, кои се подготвени да станат експерти, би требало да учествуваат на обука преку центрите за врвно усовршување наменети за органите за спроведување на законите и индустријата.

6. Подобрување на знаењето преку соработка и контакти

- Покрај обуката, непосредната интеракција, директната соработка меѓу судиите и обвинителите, но исто така и соработката со голем број на други чинители е од суштинско значење
- Судиите и обвинителите треба да ги користат постојните мрежи на судии и обвинители (како што е GPEN)
- Треба да се разговара за воспоставување на меѓународна мрежа за борба против компјутерски криминал или мрежа на судии за борба против електронски криминал (е-криминал)(слична на мрежата GPEN на обвинители) од страна на Советот на Европа
- Соработката меѓу европските институции, која нуди обука за борба против компјутерски криминал и електронски докази, треба да биде поддржана од Советот на Европа и Европската мрежа за обука на судии
- Со цел да се олесни пристапот на судиите и обвинителите до овие и до многу други мрежи кои работат на сузбивање на компјутерскиот криминал, Советот на Европа треба да подготви иницијативи и мрежи и да креира портал со линкови, кратки информации и контакт податоци во врска со различните мрежи. Ова, исто така, треба да ја олесни координацијата меѓу мрежите. Уште повеќе, треба да го олесни пристапот до постојните материјали и иницијативи за обука.

7. Јавно-приватна соработка

- Поддршката на приватниот сектор за обука на судии и обвинители ќе биде од корист, имајќи предвид дека приватниот сектор располага со релевантна експертиза во врска со предметната материја. Во исто време, судиите и обвинителите треба да останат независни и непристрасни
- Институциите за обука на судии можат да ја користат експертизата на приватниот сектор при дизајнирањето на програмите за обука, при изготвувањето на материјалите за обука, како и при спроведувањето на курсевите
- Поддршката од индустријата за институциите за обука не смее да биде сфатена како можност за обезбедување на поволни одлуки во судот или како можност за нови зделки, туку да се осигура дека на судиите и обвинителите им се дадени соодветни информации кои ќе им овозможат донесување на одлуки засновани на информации
- Приватниот сектор може да поддржи, на транспарентен начин, меѓународни или национални организации, академски институции, иницијативи за обука или други трети страни кои потоа ќе дадат поддршка на независните институции за обука
- Судиите и обвинителите треба да имаат преглед на случаите на интернет и компјутерски криминал, но, исто така, важно е да им се обезбедат и конкретни информации за платформите. Индустријата може да обезбеди материјали за специфичните модули (наместо за целите курсеви) во врска со функционирањето на релевантните платформи.

Лисабонската мрежа на Советот на Европа го одобри овој концепт во септември 2009 година и препорача истиот да се достави насекаде и да се спроведува од страна на институциите за обука на судии и обвинители. Исто така одлучи да го достави до Консултативниот совет на европски судии, Консултативниот совет на европски обвинители како и до Европската комисија за ефикасност на правдата (CEPEJ) со цел да обезбеди најширока можна поддршка на концептот.

2 Вовед

Во последниве години, општествата ширум светот постигнаа огромен напредок во поглед на воспоставувањето на информатички општества. Информатичките и комуникациските технологии (ИКТ) сега преовладуваат во речиси сите аспекти на животот на луѓето. Сè поголемото потпирање, односно сè поголемата зависност од ИКТ, ги прави општествата ранливи на закани како што е компјутерскиот криминал, односно кривични дела сторени против или преку компјутерски податоци и системи.

Покрај големиот број на кривични дела сторени против или преку ИКТ, сè поголем број на други случаи завршуваат на суд кои вклучуваат електронски докази кои се чуваат во компјутерскиот систем или на други уреди.

Затоа, судиите и обвинителите мора да бидат подготвени да се справат со компјутерскиот криминал и со електронските докази. Во согласност со она што е наведено од страна на Консултативниот совет на европски судии¹, „од суштинско значење е судиите, по завршување на целосните правни студии, да добијат детална обука во различни области, за да бидат способни да ги извршуваат своите должности на задоволително ниво,“ (став 3), „Ваквата обука е исто така гаранција за нивната независност и непристрасност“ (став 4), а обуката треба „да ја има предвид потребата за социјална свест и широко разбирање на различните субјекти што ја одразува комплексноста на животот во општеството“ (став 27). Важноста на ИКТ во денешните општества е таква што судиите и обвинителите мора да имаат барем основно разбирање на ваквите технологии и поврзаните проблеми.

Иако во многу земји, органите за спроведување на законите имаат можност да ги зајакнат своите капацитети за водење на истраги за компјутерски криминал и за обезбедување на електронски докази, се чини дека ова помалку се однесува на судиите и обвинителите кои, сепак, играат клучна улога во кривично-правниот процес. Искуството покажува дека во повеќето случаи, судиите и обвинителите се соочуваат со тешкотии во справувањето со новите реалности на компјутерскиот свет.

Посебни напори се неопходни за да им се овозможи на судиите и обвинителите да спроведат прогон и да донесат пресуди за случаи на компјутерски криминал и да користат електронски докази преку обука, меѓусебна соработка и специјализација.

Експертизата на приватниот сектор во однос на новите технологии е од суштинско значење за обуката за спроведувачите на законите. Исто така, таа би била корисна и за обуката на судиите², но оваа можност досега не беше доволно искористена. Истовремено, независноста и непристрасноста на судиите и обвинителите мора да се одржува. Иновативни пристапи се потребни за да се обезбеди независност на судиите и обвинителите, и притоа да им се даде пристап до експертизата на приватниот сектор со цел да го разберат функционирањето на индустријата и технологијата. Предложениов концепт покажува како институциите за обука на судии можат да имаат корист од поддршката од страна на индустријата и академските институции, преку стандардизирани програми за обука и други средства.

Целта на концептот презентирани во овој извештај е да им се помогне на институциите за обука на судии да изготват програми за обука за компјутерски криминал и електронски докази за судии и обвинители и ваквата обука да ја вклучат во рамки на редовната почетна обука и стручното оспособување (односно истата да ја институционализираат).

¹ Мислење бр. 4 за соодветна почетна обука и стручно оспособување на судии на национално и европско ниво (CCJE (2003) Op no 4)

² Види ја студијата објавена во март 2009 година: „Соработка меѓу органите за спроведување на законите, индустријата и академските институции за спроведување на долгорочна и одржлива обука за главниот кадар кој работи на сузбивање на компјутерскиот криминал“

Концептот е заснован на информации добиени од институциите за обука од Белгија, Хрватска, Грузија, Германија, Франција, Холандија, Полска, Португалија, Романија, Шпанија, „Поранешната Југословенска Република Македонија“ и Обединетото Кралство (одговори на прашалникот добиени во јуни 2009 година), од работилницата одржана во Португалија во јули 2009 година со претставници од Белгија, Ирска, Италија, Португалија, Холандија и Обединетото Кралство, како и од приватниот сектор и работилницата одржана во Стразбур на 3 и 4 септември 2009 година со учество на претставници од институциите за обука, судии и обвинители од горенаведените земји, приватниот сектор, како и Европската мрежа за обука на судии и обвинители и Лисабонската мрежа на Советот на Европа³.

Овој процес, кој вклучува повеќе чинители, доведе до подготовка, за прв пат, на концепт за обука на судии и обвинители за прашања поврзани со компјутерскиот криминал и електронските докази. Карактерот на заеднички удел и учество во овој процес секако дека ќе ја олесни соработката меѓу различните чинители и размената на знаења и експертиза во однос на спроведувањето на концептот.

Лисабонската мрежа на Советот на Европа го одобри овој концепт во септември 2009 година и препорача истиот да се достави насекаде и да се спроведува од страна на институциите за обука на судии и обвинители. Исто така одлучи да го достави до Консултативниот совет на европски судии, Консултативниот совет на европски обвинители како и до Европската комисија за ефикасност на правдата (CEPEJ) со цел да обезбеди најширока можна поддршка на концептот.

³ Лисабонска мрежа за размена на информации меѓу лица и субјекти задолжени за обука на судии и обвинители

3 Институции и системи за обука⁴

Во Европа, како и во другите региони, системите за обука на судии и обвинители значително се разликуваат⁵.

Во поглед на почетната обука, вообичаено системите се состојат од еден или се комбинација од следниве⁶:

- Систем А: Кандидатите, по завршување на универзитетското ниво на правни студии и честопати по постигнатиот успех на влезниот испит, добиваат посебна обука во центар за обука на судии и обвинители за да станат судии и/или обвинители. Понекогаш идните судии и обвинители се обучуваат заедно, а понекогаш во различни институции.
- Систем Б: Кандидатите, по завршување на универзитетското ниво на правни студии, се стекнуваат со практично искуство на работното место (понекогаш преку стажирање) во обвинителствата, судовите, адвокатските канцеларии или други институции, пред да полагаат испит со кој ќе се квалификуваат за работа како адвокати, обвинители и судии. Не постои централизирана институција за посебна обука⁷.

Стручното оспособување, односно, континуираната професионална обука на активни судии и обвинители, се спроведува од страна на јавните институции за обука на судии и обвинители, кои исто така се одговорни за спроведување на почетна обука (на пример во Франција, Грузија, Холандија, Полска, Португалија, Романија, Шпанија, „Поранешната Југословенска Република Македонија“, Хрватска), но исто така и од страна на институциите за обука кои се наменски основани за стручно оспособување (на пример во Германија), или од страна на други државни институции, невладини организации, меѓународни организации или приватниот сектор. Во некои случаи стручното оспособување е предвидено во годишните планови за обука или може да се спроведува ad hoc. Во повеќето случаи, стручното оспособување не е задолжително, освен ако судиите и обвинителите ги извршуваат своите должности во специјализираните судови (на пример во Романија).

Наставните програми за почетна обука и стручно оспособување во повеќето случаи бараат формален процес на разгледување и одобрување, иако постои поголема флексибилност во однос на незадолжителното стручно оспособување. На пример:

- Во Франција, наставните програми се изготвуваат со консултации меѓу правосудниот сектор, правниците и одделите на Министерството за правда. Програмата за обука потоа се доставува до Одборот на директори на училиштето за одобрување.

⁴ За целите на овој документ, поимот институција за обука се однесува на кој било субјект одговорен за спроведување на обука.

⁵ Како што е наведено од страна на Консултативниот совет на судии на Советот на Европа во 2003 година: „постојат големи разлики меѓу европските земји во однос на почетната обука и стручното оспособување. Овие разлики можеби делумно се поврзани со одредени карактеристики на различните судски системи, но во одредени аспекти се чини дека не може да се избегнат или се неопходни. Некои држави нудат подолга формална обука во специјализирани установи, по што следи дополнителна интензивна обука. Други обезбедуваат еден вид на стажирање под надзор на искусен судија, кој пренесува знаења и дава професионални совети на основа на конкретни примери, укажувајќи каков пристап да се земе и да се избегне секаков вид на дидактика. Земјите во кои се практикува обичајното право во голема мера се потпираат на подолго професионално искуство, најчесто како правници. Помеѓу овие можности, постои цела низа на земји каде обуката е организирана на различни степени и е задолжителна.“

Мислење бр. 4 на Консултативниот совет на европски судии (КЕСЕ) на внимание на Комитетот на Министри на Советот на Европа за соодветна почетна обука и стручно оспособување за судии на национално и европско ниво (ССЈЕ (2003) Оп. № 4; ноември 2003 година).

⁶ За дополнителни информации види Додаток.

⁷ Треба да ги споменеме карактеристиките на системите на обичајно право. Во Обединетото Кралство, на пример, судиите се избираат од редот на искусни практичари. Исто така постои можност практичарите кои не се судии со полно работно време да работат како судии со скратено работно време барем по еден месец, секоја година, по што голем дел од нив се назначуваат како судии со полно работно време. Покрај тоа, постојат многу лица назначени со скратено работно време како членови на трибунали (граѓански) и судови за прекршоци (главно кривични). Одделни програми за обука постојат и се спроведуваат пред секое назначување и за време на мандатот.

- Во Германија, Конференцијата за подготовка на програми на германската Академија за судии и обвинители, составена од претставници од различни администрации на правосудниот систем, како и од професионални здруженија на судии и обвинители, е одговорна за подготовка на наставни програми за стручно оспособување кои ги нуди академијата.
- Во Полска, до 30 април секоја година, предлози се доставуваат од страна на одделите во рамки на Министерството за правда, претседателите на судовите и обвинителствата. Врз основа на овие предлози, Директорот на Националната школа го презентира пред Програмскиот одбор распоредот на активности за обука за наредната година и чека одобрување до 30 јули. По одобрението од Министерот за правда, распоредот за обуки се испраќа до надлежните оддели во Министерството за правда, претседателите на апелационите судови и апелационите јавни обвинители.
- Во Романија, стратегијата за почетна обука и стручно оспособување е одобрена од страна на Научниот совет на Националниот институт на судии и Врховниот совет на судии.
- Во Шпанија, наставните планови и програми за обука се подготвуваат од страна на педагошката комисија составена од експерти за правни работи во консултација со здруженијата на судии или судии-поединци. Наставните планови за почетна обука но и за стручно оспособување на судии крајно ги одобрува Генералниот судски совет.
- Во Португалија, програма за обука се изготвува секоја година од страна на Центарот за правни студии. Програмата за почетна обука е предвидена со закон, додека стручното оспособување се менува секоја година, во согласност со потребите идентификувани во пракса. Програмата за обука се утврдува во консултации со Врховниот судски совет, даночните и управни судови и Обвинителството.
- Во Белгија, општи и поконкретни програми се изготвуваат од страна на или под надзор на «Institut de formation judiciaire» секоја година. Овој Институт е неодамна воспоставен со закон (31 јануари 2007 година) а стана оперативен на почетокот на 2009 година. Компјутерскиот криминал може да биде вклучен во програмата за стручно оспособување (често како незадолжителен модул за обука).
- Во Холандија, Судскиот совет и Советот на обвинители (кои заедно ја формираат организацијата која дава инструкции на институцијата за обука SSR) одлучуваат дали има финансиски средства за предложената обука. Предлози можат да бидат доставени на пример од страна на обвинителите и судиите или од страна на предавачите од SSR, и, ако има финансиски средства кои можат да се издвојат, обуката потоа ќе биде изготвена од страна на релевантни стручни лица од SSR, обвинителството, судии, и онаму каде што би било корисно, од трети страни, вклучувајќи и приватни лица.
- Во Хрватска, наставните програми за почетна обука и плановите за стручно оспособување се изготвени во соработка со Советодавниот совет и Програмскиот совет на Академијата за обука на судии и обвинители. Програмскиот совет ги идентификува приоритетите за обука и доставува предлог на нацрт-годишни наставни програми за професионална обука. Советодавниот совет го усвојува документот и дава насоки за дефинирање на стратегијата за професионална обука. Членовите и на двата совети се истакнати правни експерти и претставници на сите целни групи на Академијата за обука на судии и обвинители.

Институциите за обука можат да користат надворешна експертиза, особено ако предметите се конкретни и технички како што е случајот со компјутерскиот криминал и електронските докази. На пример:

- Во Германија, германската Академија за судии и обвинители во огромна мера ја користи експертизата на надворешните предавачи кои се пред сè правни експерти или истражувачи, но понекогаш исто така се и индустриски експерти.
- Во Холандија, консултанти и индустриски експерти се вклучени во изготвување и во спроведување на курсеви за обука.
- Во Романија, Националниот институт на судии се потпира на надворешни обучувачи и предавачи во специјализирани области како што е компјутерскиот криминал (на пример,

од Советот на Европа, Министерството за правда на САД, ФБИ, Тајната служба на САД, како и од приватниот сектор како што се eBay, Visa, American Express, Amazon, PayPal, Microsoft), особено за обука на обучувачи.

- Во Шпанија, Генералниот судски совет има потпишано договори со компании од приватниот сектор (CYBEX, Logality) со цел да обезбеди обуки за компјутерски криминал и компјутерска форензика. Покрај тоа, експерти од приватниот сектор се дел од обуката за судии и обвинители.
- Во Португалија, повеќето обучувачи од Центарот за правни студии се судии или обвинители. За стручно оспособување (на пример, семинари или кратки курсеви) може да се повикаат обучувачи од приватниот сектор и други стручни лица.
- Во Хрватска, експерти од полициските единици за борба против организиран и економски криминал се вклучени во изготвување и спроведување на обуката.
- Во Белгија, најголем процент од буџетот е наменет за обука на судии и обвинители, кои треба да бидат организирани од страна на универзитетите. Сепак, постои можност во некои програми за обука да се вклучат експерти од приватниот сектор.

Импликации во однос на обуката за судии и обвинители за компјутерски криминал/електронски докази се:

- Судиите и обвинителите, по правило, ја започнуваат својата обука со правните студии на универзитетско ниво. Може да се заклучи дека колку повеќе прашањата во врска со компјутерскиот криминал и електронските докази се регулирани со закон, толку повеќе овие прашања ќе бидат застапени во учебниците и наставните програми на правните студии. Сепак, би било корисно да се изготват предлози во врска со ова и истите да се достават до одговорните лица за подготовка на материјали за универзитетските курсеви.
- Во земјите каде почетната обука се спроведува од страна на институциите за обука на судии и обвинители, треба да се предвиди можност да се вклучи обука за компјутерски криминал/електронски докази во наставната програма.
- Не е чест случај, но постои можност почетната обука да се одвива на работното место.
- Во повеќето земји постојат институции за обука на судии и обвинители кои нудат стручно оспособување, па оттука, треба да се предвиди можност да се вклучат прашања во врска со компјутерскиот криминал/електронските докази во наставните програми.
- Постои можност за ad hoc почетна обука, но формални процедури и одобренија се потребни за да се вклучи обуката за компјутерски криминал/електронски докази во формалната наставна програма, и со тоа таквата обука да се институционализира.
- Стручното оспособување обично е незадолжително. Предизвик е да се убедат судиите и обвинителите да поминат обука во некоја техничка област, како што е компјутерскиот криминал/електронските докази.⁸
- Надворешна експертиза од јавниот и приватниот сектор е потребна и може да се користи за изготвување на курсеви за обука, обука за обучувачи и спроведување на курсеви за обука.

⁸ Во Португалија, стручното оспособување е задолжително (односно, секој судија и обвинител мора да учествува на најмалку две обуки годишно) а во Романија, стручното оспособување во одредени случаи може да биде задолжително.

4 Вештини и знаења потребни за судиите и обвинителите

Очигледно е дека сè поголемиот број на кривични дела, но исто така и многу граѓански и управни предмети доставени до судот, на еден или на друг начин, се поврзани со информатичките и комуникациските технологии, и дека поголемиот дел од кривичните судии и обвинители се соочуваат, можеби не со компјутерски криминал, туку со прашања кои вклучуваат електронски докази. Оттука, не е доволно да се обучуваат само специјализирани судии и обвинители.

Потребна е сеопфатна интеграција на знаењата за компјутерски криминал и електронски докази: сите или најголемиот можен број на судии и обвинители мора да поминат барем основна обука за прашања поврзани со компјутерскиот криминал и електронските докази. Вакви основни познавања треба да се обезбедат преку почетната обука за идните судии и обвинители, а за активните судии и обвинители - преку обуката за стручно оспособување.

Во исто време, ова се мошне технички прашања кои постојано еволуираат така што не може да се очекува судиите и обвинителите генерално да го држат истиот чекор со технолошкиот развој во секое време. Затоа е потребно да се обезбедат курсеви за напредни знаења за голем број на судии и обвинители кои на тој начин ќе станат стручни во областа на компјутерскиот криминал и електронските докази.

4.1 Основни познавања

Во повеќето судски системи не може да се предвиди кој судија ќе работи на конкретен случај (начелото на природен судија), и, конечно, сите судии, истражни судии и обвинители треба да имаат основни познавања за прашања поврзани со компјутерскиот криминал и електронските докази. „Основни познавања“ значи дека тие треба да бидат способни да го разберат следново:

- Компјутери и мрежи: како работат, основни знаења за тоа како функционира интернетот, улогата на давателите на услуги, конкретни предизвици за судиите и обвинителите
- Компјутерски криминал: како информатичките и комуникациските технологии се користат за вршење на кривични дела
- Законодавство за компјутерски криминал: домашно законодавство (вклучително и обичајно право) и меѓународни стандарди
- Јурисдикција и територијални надлежности
- Електронски докази: технички процедури и правни согледувања.

Како резултат на основната обука, судиите и обвинителите треба да бидат во состојба да:

- го поврзат криминалното однесување со одредбите од домашното законодавство
- дадат одобрение за истражни техники
- издадат налог за пребарување и заплена на компјутерски системи и производство на електронски докази
- ја забрзаат меѓународната соработка
- испрашуваат сведоци и вешти лица
- презентираат /потврдат електронски докази.

Подолу е даден пример на типичен основен курс за обука на судии и обвинители.

Пример: обука за компјутерски криминал и електронски докази – типичен модул за основни познавања

Цел на курсот	До крајот на курсот, судиите и обвинителите треба да се стекнат со основни познавања за тоа што е компјутерски криминал и електронски докази, како судиите и обвинителите можат да се справат со нив, какви материјални и процесни закони и какви технологии можат да се применат, и какви итни и ефикасни мерки и сеопфатна меѓународна соработка можат да се преземат
Сесија 1	За компјутерскиот криминал <ul style="list-style-type: none"> ➤ Зошто страв од компјутерски криминал? ➤ Што е компјутерски криминал? ➤ Предизвици за судиите и обвинителите ➤ Национално законодавство и меѓународни стандарди
Сесија 2	Технологија <ul style="list-style-type: none"> ➤ На кој начин функционира интернетот (основни знаења) ➤ Речник на поими ➤ Протоколи
Сесија 3	Компјутерски криминал како кривично дело во националното законодавство <ul style="list-style-type: none"> ➤ Кривични дела против компјутерски податоци и системи ➤ Компјутерска измама и фалсификати ➤ Кривични дела поврзани со содржината на податоците (детска порнографија, ксенофобија, расизам) ➤ Кривични дела во врска со интелектуалната сопственост ➤ Судски одлуки / обичајно право
Сесија 4	Електронски докази <ul style="list-style-type: none"> ➤ За електронските докази: дефиниции и карактеристики ➤ Барања за обезбедување електронски докази ➤ Компјутерска форензика
Сесија 5	Процесно право / истражни мерки <ul style="list-style-type: none"> ➤ Јурисдикција и територијални надлежности ➤ Забрзано зачувување на компјутерски податоци ➤ Изготвување на наредби / налози ➤ Пребарување и заплена на компјутерски податоци ➤ Пресретнување на сообраќајот и на содржината на податоците ➤ Мерки за заштита
Сесија 6	Соработка со приватниот сектор
Сесија 7	Меѓународна соработка <ul style="list-style-type: none"> ➤ Конвенцијата за борба против компјутерски криминал како рамка за меѓународна соработка ➤ Општи начела ➤ Привремени мерки и улогата на 24/7 контакт точките ➤ Меѓусебна правна помош и улогата на надлежните органи
Сесија 8	Евалуација и заклучоци
Логистика и материјали	Обуката може да се спроведе online или во училница. Ако се спроведува во училница: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Доволно е во просторијата за обука да има компјутер и проектор за презентации (бидејќи овој курс не вклучува практични вежби, како на пример приказ на форензички софтвер или истражни техники, затоа не е потребна компјутерска лабораторија) ➤ Релевантни извадоци од националните материјални и процесни закони ➤ Конвенцијата од Будимпешта за борба против компјутерски криминал и извештаите со објаснувања ➤ Учебник со речник на поими и други дополнителни информации ➤ Ако предавањата се на странски јазик, треба да се предвиди симултано толкување, а материјалите треба да се преведат.

4.2 Напредно знаење

Понекогаш, основните познавања не се доволни за водење на судски случаи за компјутерски криминал. Да бидат успешни во вакви ситуации, потребно е голем број на судии, истражни судии и обвинители да имаат напредно ниво на познавања за да можат да спроведуваат истраги/ прогон/ да судат сложени случаи поврзани со компјутерски криминал и електронски докази, или да дадат поддршка на другите обвинители и судии.

Во некои држави се формирани специјализирани единици или одделенија во рамки на обвинителствата (на пример во Романија, Србија), а во други поголеми обвинителства, голем број на специјализирани обвинители стојат на располагање. Во Холандија, програмата „intensiveringprogramma“ е во тек чија цел е да осигура дека, меѓу другото, постои најмалку еден специјализиран обвинител за компјутерски криминал во секое од единаесетте најголеми обвинителства. Во Италија, според новиот закон за компјутерски криминал, 29 обвинителства сега имаат надлежност за предмети од областа на компјутерскиот криминал. Во Португалија, во Окружното обвинителство во Лисабон постои специјализиран оддел за компјутерски криминал, каде овие истраги се спроведуваат.

Во некои држави пак, одредени обвинители можат да вршат надзор над работата на единиците за криминал со високи технологии во рамки на полицијата. Во повеќето држави, обвинителствата се хиерархиски организирани, така што вишиот обвинител може да додели случај на некој специјализиран обвинител. Оттука, постои можност да се идентификуваат обвинители кои треба да имаат напредно ниво на знаење.

Во однос на судиите, во некои држави постои можност случаите од областа на компјутерскиот криминал да бидат доделени на специјализиран судија во оној суд кој постапува по одредени видови на кривични дела, како на пример организиран криминал. Пример (можеби единствен во Европа) е Србија, каде постои посебен оддел во рамки на Окружниот суд во Белград кој постапува по случаи од областа на компјутерскиот криминал. Сепак, имајќи го предвид начелото на природен судија во повеќето судски системи, потребен е поинаков пристап. Во Холандија, најверојатно единствено во Европа, се формирани пет центри со специјализирани судии кои се користат како поддршка за другите судии. Во Шпанија, сличен предлог беше разгледан од страна на Генералниот судски совет, според кој, група на специјализирани судии за компјутерски криминал и електронски докази помага и советува други судии. Во Белгија, законски не е потребна специјализација, но поголемиот број судови имаат можност да побараат еден или повеќе од членовите на тој суд да добијат специјализација. Фактот дека овие случаи се доделуваат на специјализирани судии, сепак, е само прашање на внатрешна организација на судот. Понекогаш, надлежноста за судење одредени случаи е доделена со закон на одредени судови во државата (Брисел). Сепак, во повеќето од случаите надлежноста се одредува според местото на вршење на кривичното дело, а не секогаш во тие судови има специјализиран судија/ обвинител. Во многу држави можно е да постојат судови кои постапуваат по случаи од областа на компјутерскиот криминал почесто за разлика од други судови, што значи дека е потребно повисоко ниво на специјализација.

„Напредно знаење“ значи дека судиите и обвинителите треба да имаат практични познавања и да можат да ги применуваат своите знаења во однос на следново:

- Компјутери и мрежи:
 - Речник на компјутерски термини и поими од компјутерскиот криминал
 - На кој начин функционира интернетот
 - Протоколи и технологија
 - Улогата на давателите на услуги

- Компјутерски криминал:
 - Трендови во компјутерскиот криминал
 - Типологии: посебни видови и техники на компјутерскиот криминал (на пример, фишинг, ботнетс и други видови софтвер, детска порнографија)
 - Практични примери и симулации

- Законодавство за компјутерски криминал:
 - Домашно законодавство и обичајно право
 - Меѓународна соработка: меѓународни и билатерални договори, канали за судска соработка и практични средства за забрзана соработка

- Истраги и електронски докази:
 - Јурисдикција и територијални надлежности
 - Одредби од процесните закони и нивна практична примена
 - Постапка за пребарување, заплена и зачувување на електронски докази
 - Карактеристики на форензичкиот софтвер
 - Идентификување на осомничени лица
 - Следење на криминални пари
 - Заштитни мерки и услови
 - Презентирање на електронски докази пред судот.

Пример: обука за компјутерски криминал и електронски докази – типичен модул за напредно знаење⁹

Цел на курсот	До крајот на курсот, судиите и обвинителите треба да се стекнат со напредно знаење кое ќе можат да го применат во пракса во врска со функционирањето на компјутерите и мрежите, за тоа што е компјутерски криминал, законодавство за компјутерски криминал, јурисдикција, истражни средства и електронски докази, но и за меѓународната соработка
Сесија 1	<p>Компјутери и мрежи</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Речник на компјутерски термини и поими од компјутерскиот криминал ➤ На кој начин функционираат ИКТ/ инфраструктурата на интернет <ul style="list-style-type: none"> - Протоколи и технологија - На кој начин комуницираат компјутерите - IP истраги и електронски докази – броеви и имиња на компјутери - Улогата на давателите на услуги ➤ Информации на интернет <ul style="list-style-type: none"> - Собирање информации - Употреба на (прикриени) бази на податоци на интернет ➤ Профили на социјални групи <ul style="list-style-type: none"> - Начини на комуникација - Начини на анонимност ➤ Откривање/ идентификување на локација и идентитет на компјутерите, компаниите и лицата на интернет
Сесија 2	<p>Компјутерски криминал и закани по безбедноста</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Трендови во компјутерскиот криминал ➤ Типологии: посебни видови и техники на компјутерски криминал (на пример, фишинг, ботнетс и други видови софтвер, детска порнографија) ➤ Како криминалците ги користат информатичките и комуникациските технологии ➤ Сторители на кривични дела ➤ Влијанието на компјутерскиот криминал ➤ Како да се зголеми безбедноста на ИКТ ➤ Практични примери и симулации

⁹ Врз основа на одговорите на прашалникот и примерот даден од страна на Холандија.

Сесија 3	<p>Законодавство за компјутерски криминал: материјално-казнено право</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Кривични дела против компјутерски податоци и системи ➤ Компјутерска измама и фалсификати ➤ Кривични дела поврзани со содржината на податоците (детска порнографија, омраза) ➤ Кривични дела во врска со интелектуалната сопственост ➤ Судски одлуки / обичајно право
Сесија 4	<p>Истраги и електронски докази</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Електронски докази <ul style="list-style-type: none"> - Траги/ отпечатоци од прсти на компјутери, интернет, дигитална комуникација - Постапка за пребарување, заплена и зачувување на електронски докази - Карактеристики на форензичкиот софтвер - Идентификување на осомничени лица - Следење на криминални пари - Заштитни мерки и услови - Управување/ подготовка на случај - Презентирање на електронски докази пред судот ➤ Организациона поставеност на органите за спроведување на законите во поглед на компјутерскиот криминал/ електронските докази ➤ Студии на случаи
Сесија 5	<p>Законодавство за компјутерски криминал: процесни закони</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Забрзано зачувување на компјутерски податоци ➤ Изготвување на налози ➤ Пребарување и заплена на компјутерски податоци ➤ Пресретнување на сообраќајот и на содржината на податоците ➤ Мерки за заштита ➤ Интеракција со интернет сервис провајдерите/ приватниот сектор ➤ Студии на случаи
Сесија 6	<p>Јурисдикција и територијални надлежности</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Општи начела ➤ Јурисдикција за компјутерски криминал - предизвици ➤ Одредби за надлежност во Конвенцијата за борба против компјутерски криминал ➤ Студии на случаи
Сесија 7	<p>Меѓународна соработка</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Конвенцијата за борба против компјутерски криминал како рамка за меѓународна соработка ➤ Општи начела ➤ Привремени мерки, улога на 24/7 контакт точките и полициска соработка ➤ Меѓусебна правна помош и улогата на надлежните органи ➤ Студии на случаи
Сесија 8	<p>Евалуација и заклучоци</p>
Логистика и материјали	<p>Обуката може да се спроведе online или во училница. Ако се спроведува во училница:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Потребна е просторија за обука со компјутер и проектор за презентации ➤ Би било корисно слушателите да имаат компјутер со пристап до интернет (но ова не е услов) ➤ Релевантни извадоци од националните материјални и процесни закони ➤ Конвенцијата од Будимпешта за борба против компјутерски криминал и извештаите со објаснувања ➤ Учебник со речник на поими и други дополнителни информации ➤ Ако предавањата се на странски јазик, треба да се предвиди симултано толкување, а материјалите треба да се преведат.

Судиите и обвинителите обично немаат потреба од видот на технички вештини и знаења кој е потребен за иследниците на криминал со високи технологии или за крим-техничарите. Сепак можеби е корисно да се потсетиме на напорите за изготвување на систематска програма за обука за полициски службеници.

Со финансиски средства од Европската комисија (Програмата Фалконе од 2002 година), беше спроведен проект од страна на ирската Garda Siochana, со учество на експерти од десет земји членки на ЕУ и беше изготвена стандардизирана програма за основна обука за компјутерски криминал („прв степен“) за полициски службеници. Од 2004 година, достапен е двонеделен курс кој се спроведува во многу европски и неевропски земји. Курсот беше акредитиран од страна на Универзитетскиот колеџ од Даблин (UCD) во 2006 година.

Во рамки на другите проекти спроведени од страна на ирската Garda Siochana во партнерство со Универзитетскиот колеџ од Даблин, дополнителни модули на средно и напредно ниво беа изготвени со главна цел целосна акредитација на програмата за пост-дипломски студии за компјутерска форензика и истраги на случаи на компјутерски криминал за полициски службеници на глобално ниво. Постојни модули на средно ниво за полициски службеници се:

- Интернет истраги
- Мрежни истраги
- NTFS вештачења
- Linux вештачења
- Вештачења на мобилната телефонија
- Безжични LAN мрежи и VOIP
- Напредно скриптирање
- Вештачења на живи податоци
- Вештачења на Microsoft Vista.

Овие модули постојано се надградуваат но и дополнителни модули се во подготовка.¹⁰

Во јули 2007 година, Европол формираше група за усогласување на обуките за истраги на компјутерски криминал, која има основна цел координација на напорите во рамки на ЕУ во врска со обуката за криминал со високи технологии, со цел да се воспостави сертифицирана програма за обука за полициските иследници во Европа и истата да се спроведува и надвор од ЕУ за да им се помогне на другите органи за спроведување на законите. Партнери се Европската комисија, OLAF, Eurojust, CEPOL, Интерпол, Советот на Европа, Обединетите нации, Центарот за истраги на компјутерски криминал на Универзитетскиот колеџ од Даблин, Универзитетот во Троа, Универзитетот во Кентербери, Универзитетот во Болоња, како и индустријата.

4.3 Специјализирано знаење

Некои судии и обвинители можат да се здобијат со специјализирано знаење преку пост-дипломски студии, само-обука, соработка и директни контакти или преку професионалното искуство. Ваквото знаење нема да биде дел од редовните програми за обука. Судиите и обвинителите со такво специјализирано знаење се вреден извор на информации за другите, но и како обучувачи.

¹⁰ Другите примери ги вклучуваат програмите за криминал со високи технологии на Националната агенција на Обединетото Кралство за подобрување на полициското работење.

5 Тековна обука за компјутерски криминал и електронски докази

5.1 Почетна обука

„Почетна обука“ е обука која кандидатите, по завршување на универзитетското ниво на правни студии ја добиваат за да станат судии и/или обвинители. Во многу системи, почетната обука се спроведува од страна на институциите за обука на судии и обвинители во период од една до три години, во некои други, таквата почетна обука се состои од повеќе или помалку формална практична обука на работно место, без конкретна наставна програма.

Во најголем број земји, компјутерскиот криминал и електронските докази не се предвидени во почетната обука или се предвидени во многу ограничена мера. На пример:

- Во Франција, обуката за процесно право на Ecole Nationale de la Magistrature (ENM) вклучува тричасовно предавање од страна на ИТ експерт за пребарување електронски докази и технологија; прашања од областа на компјутерскиот криминал не се покриени.
- Во Грузија, во почетната обука за обвинители оваа тема не е предвидена, но во рамки на обуката за судии и судски кадар, предвиден е полудневен курс во форма на предавање.
- Во Германија не е задолжителен дел од практичната обука на работно место.
- Во Хрватска, Полска и Романија овие теми не се вклучени во почетната обука.

Меѓутоа, во некои земји, компјутерскиот криминал и електронските докази се задолжителен дел од почетната обука. На пример:

- Во Холандија, почетната обука содржи основен еднодневен курс за компјутерски криминал, а предавањата ги спроведува Институцијата за едукација на обвинители и судии (SSR) од Утрехт или Zutphen, кои обезбедуваат учебник и други дополнителни информации. Курсот вклучува интерактивни семинари и студии на случаи. Покрај овој основен еднодневен курс и сеопфатната четиридневна обука, постои и дводневно експертско предавање.
- Шпанската Школа за судии обезбедува почетна обука за компјутерски криминал и електронски докази за новоименуваните судии. Таа е дел од задолжителната обука за процесно право и подигање докази. Компјутерскиот криминал и електронските докази се покриени со семинари во текот на четири дена, при што се разгледува националното законодавство, инструментите за меѓународна соработка, форензичкиот софтвер и истражните техники, начините за одземање електронски докази и студии на случаи. Понатаму, еднаш годишно се организира специјален семинар за електронски докази, како и семинар за материјално право (кривични дела извршени со помош на електронски средства). Овие семинари ги спроведуваат правни и ИТ експерти. Покрај тоа, судиите имаат пристап до виртуелната библиотека за е-криминал. Целта на оваа почетна обука е да обезбеди основни познавања.
- Во „Поранешната Југословенска Република Македонија“, Академијата за обука на судии и јавни обвинители обезбедува почетна обука за компјутерски криминал и електронски докази, како дел од обуката за кривично право, информатички технологии и пребарувања. Десет часа се предвидени за компјутерски криминал и електронски докази.
- Во Португалија, компјутерскиот криминал не е посебен предмет во рамки на наставната програма. Сепак, во рамки на предавањата за кривични истраги се спроведува посебен семинар (час и половина) за компјутерски криминал и дигитални докази. Во текот на обуката за кривично право и кривично процесно право, 9 часа се наменети за компјутерски криминал и мерки за обезбедување дигитални докази и 9 часа за ИКТ.

Курсевите ги спроведуваат постојани обучувачи, судии, обвинители или правници со искуство во оваа проблематика, специјализирани полициски службеници, ИТ експерти или експерти од приватниот сектор.

Достапните информации наведуваат:

- Со оглед на целта, сите судии и обвинители да се здобијат со основно ниво на познавања во врска со компјутерскиот криминал и електронските докази, обуката која се нуди е премногу ограничена.
- Со само неколку исклучоци, почетната обука опфаќа само основни степени, а напредна обука не е предвидена.
- Најчесто не постојат стандардизирани материјали за обука наменети за повторување на истата обука.

5.2 Стручно оспособување

Стручното оспособување, односно континуираната професионална обука на активните судии и обвинители се обезбедува од страна на јавните институции за обука на судии и обвинители но исто така може да се обезбеди од страна на низа други организации. На пример:

- Во Франција, Ecole Nationale de la Magistrature нуди петдневен семинар на напредно ниво во училиштето, а покрај тоа нуди дводневно стажирање во единиците за борба против криминал со високи технологии во рамки на Министерството за внатрешни работи. Трошоците (околу 5.000 евра по курс) ги покрива училиштето. Обучувачи се судии, обвинители, полициски службеници, ИТ експерти или одбрани експерти од индустријата.
- Во Грузија, Високата правна школа е единствена институција надлежна за стручно оспособување на судиите. Спроведува основен дводневен курс за компјутерски криминал, финансиран од државниот буџет. Обучувачи се факултетски членови и судии од Врховниот суд и апелационите судови. Обвинителите се обучуваат во единицата за обуки во рамки на Министерството за правда, но курсеви за компјутерски криминал и електронски докази не се организирани досега.
- Во Германија, стручно оспособување на судии и обвинители обезбедува Deutsche Richterakademie, преку организирање на околу 150 настани годишно. Во 2009 година, два настани беа посветени на компјутерскиот криминал, при што секој од нив траеше по четири дена. Обучувачи обично се обвинители и судии со искуство во областа на компјутерскиот криминал, но исто така и експерти од полицијата, царината, даночната управа или други лица. Трошоците ги покриваат владите на покраините и на сојузната држава. Овие курсеви обезбедуваат знаење на основно и напредно ниво.
- Во Холандија, иако стручното оспособување не е задолжително, секој судија е должен да помине одреден број на едукативни часови годишно. Секој судија може да одлучи кој курс ќе го следи. Институцијата за едукација на обвинители и судии (SSR), но и неколку други институции и институти за пост-дипломски студии, нудат стручно оспособување за компјутерски криминал и електронски докази, како на основно така и на напредно ниво. Институцијата за едукација на обвинители и судии секоја година нуди три основни и три сеопфатни курсеви, како и едно експертско предавање. Обучувачи се експерти за компјутерски криминал од државното обвинителство, како и експерти од приватните компании и индустријата. Но, Институцијата за едукација на обвинители и судии, исто така, нуди низа други курсеви за обука кои покриваат правни и практични аспекти (вкупно околу 400 курсеви). Така, обуката за компјутерски криминал е исто толку конкурентна колку и сите преостанати курсеви.

- Во Полска, Полската национална школа за судии и јавни обвинители нуди курсеви на основно и напредно ниво во форма на конференција со времетраење од четири до пет дена. Во 2009 година, два вакви настани беа организирани („Методологија на кривични дела извршени со употреба на информатички системи“, и „Електронските докази во судскиот процес“).
- Во Романија, Националниот институт за судии обезбедува стручно оспособување но само на основно ниво. На пример, во периодот 2006-2009 година, по два дводневни семинари беа организирани секоја година, со учество на околу 25 судии/ обвинители, финансирани во најголем дел од буџетот на Институтот, од Европската комисија (PHARE), а некои (во 2006 година) со поддршка на eВау. Обучувачи се романски судии, ИТ експерти, како и странски експерти финансирани од организации како што е Советот на Европа. Покрај тоа, компјутерскиот криминал е задолжителен предмет на децентрализираната обука на ниво на обвинителства кои работат во рамки на апелационите судови. Оваа обука исто така ја координира Националниот институт за судии.
- Во Шпанија, Шпанската школа за судии во рамки на Генералниот судски совет обезбедува стручно оспособување за судии за компјутерски криминал и електронски докази. За обвинители ваква обука нуди Центарот за правни студии во рамки на Министерството за правда. Во двата случаи, обуката е организирана во соработка со СУВЕХ, приватна компанија специјализирана за овие прашања. Школата за судии има буџет од околу 42.000 евра за обука компјутерски криминал. Исто така постои можност за финансирање и поддршка од приватниот сектор. Стручното оспособување ги опфаќа основните нивоа, курсевите траат од три до четири дена и вклучуваат предавања и анализа на практични случаи. Материјалите се објавуваат и се достапни за секој судија. Во 2008 и 2009 година по два вакви семинари беа организирани секоја година. Иако некои прашања се разгледуваат во детали, системска програма за обука на напредно ниво не постои.
- Во Португалија, стручно оспособување за компјутерски криминал обезбедува Центарот за правни студии преку организирање на околу 30 настани годишно. На редовна основа, два од настаните се наменети за основни прашања од областа на компјутерскиот криминал. Понекогаш има и други семинари за поврзани прашања, како што се авторските права на интернет или технологијата и судовите. Обучувачи се судии и обвинители, правници, полициски службеници и експерти од јавниот и приватниот сектор. Семинарите се добро прифатени и има голем број на учесници (најчесто обвинители, но исто така и правници и судии од кривичните судови).
- Во Белгија, програмата за стручно оспособување е сè уште во подготовка, што се должи на неодамнешното формирање на „Institut de Formation Judiciaire“. Целта, очигледно, е да се организира ваква обука, имајќи ги предвид резултатите и препораките од неколку тинк-тенк организации, меѓу кои и размислувањата на Советот на Европа. Учесството на белгиските судии на обуки во странство може да биде финансирано од Институтот, на барање на судијата (на пример, еден судија и еден обвинител учествуваа на европската конференција за компјутерски криминал и е-докази, организирана во Париз, во февруари 2009 година).
- Во моментот, во Хрватска не постои обука за стручно оспособување за компјутерски криминал и/или електронски докази. Оваа проблематика беше посочена единствено поради КАРДС програмата во која учествуваше Хрватска.
- Во „Поранешната Југословенска Република Македонија“ стручно оспособување не се нуди.

- Обука која ја спроведува Академијата за европско право (ERA). ERA беше официјално формирана на иницијатива на Европскиот парламент во 1992 година и има за цел да обезбеди сеопфатно знаење и анализа на европското законодавство како и на законите на Заедницата преку организирање на практично-ориентирани семинари и курсеви за практичари на правото. Академијата е и форум за размена на искуства и ставови во врска со европските закони и политики. ERA организира, на редовна основа, отворени настани за компјутерски криминал, на кои присуствуваат учесници кои доаѓаат од разни членки на ЕУ. Во периодот 2009-2010 година, ERA исто така соработуваше со TAIEХ, за спроведување на низа семинари во Романија, Бугарија, земјите кандидати и потенцијалните земји кандидати, со што беа претставени главните европски и меѓународни инструменти за борба против компјутерскиот криминал. Сите семинари служат како платформа за дебата и проценка за тоа како европското законодавство од областа на компјутерскиот криминал се применува во различни земји членки, но и во земјите кандидати, и за тоа какви се изгледите за ефикасна кампања ширум Европа за борба против незаконската употреба на интернетот. На семинарите се разговара за најновите европски правни акти и инструменти, како што се Конвенцијата за борба против компјутерски криминал од 2001 година на Советот на Европа, Рамковната одлука на Советот 2005/222/ЈНА за напади врз информациските системи и Рамковната одлука на Советот 2004/68/ЈНА за борба против сексуална злоупотреба на деца и детска порнографија. Исто така се разговара за тековната соработка со давателите на услуги и веб општествата, како што се Google, Microsoft и Yahoo!. Секој семинар нуди комбинација на методи за обука, кои се разликуваат од воведни и посеопфатни предавања па се до студии на случаи и други видови на интерактивно учење. Посебно внимание се посветува на дискусии во мали работни групи. Предавањата и работилниците се спроведуваат од страна на ЕУ и национални експерти.
- Во голем број земји, обуките се поддржани од индустријата. На пример:

Во Германија, eВау обезбеди поддршка на курсевите за обука на судии и обвинители на тема Новите медиуми и кривичниот закон, во организација на Deutsche Richterakademie, со тоа што обезбеди говорник кој го претстави eВау Marketplace, поврзаните криминални активности, важечките контрамерки и како eВау соработува со органите за спроведување на законите. eВау исто така учествуваше на неколку „истовремени“ обуки, организирани од страна на Сенатот за правда во Берлин со учество на околу 100 обвинители на секој настан.

Во Романија, eВау спроведе бројни обуки за судии, обвинители и полициски службеници. Поточно, eВау работеше со Тајната служба на САД во Амбасадата на САД и понуди обука за 25 обвинители од различни оддели на Дирекцијата за истраги на организиран криминал и тероризам), 15 судии и 20 полициски службеници во Сибиу. Покрај тоа, eВау учествуваше и во други обуки за судии во Таргу Жиу, како и за 60 судии од различни судови во рамки на Апелациониот суд во Крајова.

Како што е наведено претходно, во речиси сите случаи, измените или дополнувањата на наставните програми за институционална обука на судии и обвинители подлежат на процес на формална потврда и одобрување.¹¹

¹¹ Врз основа на изнесеното, проектот „Европски сертификат за борба против компјутерски криминал и употреба на електронски докази“, спроведен од страна на CYBEX, финансиран со средства на Европската комисија (JPEN) е од големо значење. Вклучува четиридневен стандардизиран курс на основно ниво за судии, обвинители и правници. Во периодот од почетокот на 2009 до крајот на 2010 година, преку курсот се тествани 14 пилот-земји во Европа и Јужна Америка. Учесниците добиваат сертификат со кој се покажува дека тие се здобиле со теориско и практично знаење, правни и технички познавања на основно ниво за електронски докази и прашања поврзани со компјутерскиот криминал. Советот на Европа – во рамки на Проектот за компјутерски криминал – исто така започна со изготвување на прирачник за обука за судии и обвинители за дводневен курс на основно ниво со посебен акцент на законодавството во делот на компјутерскиот криминал.

Иако е јасно дека многу иницијативи се наменети да се посочи потребата за спроведување на соодветна обука за судиите и обвинителите за компјутерски криминал, постои очигледен недостатокот на усогласеност на приодите опишани погоре.

Дури и кога се земаат предвид националните карактеристики на законите, како и фактот дека образовните системи се разликуваат во голема мера, проблематиката во врска со компјутерскиот криминал, по својот карактер, е меѓународна и бара минимално ниво на координација и усогласеност меѓу земјите. Сличен начин на разбирање преку границите на она што е компјутерскиот криминал може само да ја подобри усогласеноста на судските одлуки и да се спречи создавањето на засолништа за криминалците, притоа обезбедувајќи институти за обука со квалитетна содржина на обуките по намалена цена.

Достапните информации укажуваат на следново:

- Најголемиот дел од стручното оспособување кое се нуди ги опфаќа основните нивоа.
- Само неколку курсеви се понудени, кои се достапни само на многу мал број судии и обвинители.
- Во повеќето случаи, основните курсеви, се чини, не се стандардизирани. Оттука, се чини, дека не можат да се повторуваат и не му овозможуваат на судијата или обвинителот да напредува од основно на напредно ниво на систематски начин. Холандија се чини дека е исклучок во овој поглед.
- Материјалите за обука се чини дека се нецелосни и изготвени ad-hoc.
- Со оглед на тоа што на крајот на сите судии и обвинители им се потребни барем основни познавања за компјутерски криминал и електронски докази, обуката која се нуди е во голема мера недоволна, особено имајќи предвид дека сегашната генерација на активни судии и обвинители, најверојатно нема добиено никаква почетна обука, ниту некоја од овие теми била опфатена за време на универзитетските студии.
- Со неколку исклучоци, не постои обука која нуди знаење на напредно ниво за судии и обвинители.
- Со оглед на меѓународниот карактер на компјутерскиот криминал, минимално ниво на координација и усогласеност меѓу земјите се смета за неопходно.

6 Предложен пристап

6.1 Цел

Како што беше посочено во претходниот дел, но и општо гледано, тековната почетна обука и стручно оспособување не го обезбедуваат потребно ниво на знаења за судиите и обвинителите за справување со компјутерскиот криминал и електронските докази.

Оттука, цели на концептот за обука на судии и обвинители треба да бидат:

- Да се овозможи институтите за обука да спроведуваат почетна обука и стручно оспособување за компјутерски криминал, врз основа на меѓународните стандарди
- Најголем можен број на идни и активни судии и обвинители да се стекнат со основни познавања за компјутерски криминал и електронски докази
- Да се обезбеди напредна обука за голем број на судии и обвинители
- Да се поддржи континуирана специјализација и техничка обука на судии и обвинители
- Да се придонесе за зголемување на знаењата преку соработка и директни контакти меѓу судиите и обвинителите
- Да се олесни пристапот до различни иницијативи и мрежи за обука.

Следниве мерки треба да помогнат во остварувањето на овие цели.

6.2 Институционализирање на почетната обука

- Во земјите каде почетната обука е практична обука на работното место (еден вид на школување или стажирање) без формална наставна програма, се препорачува барем еден дел од ваквата обука (на пример, еден период во рамки на стажирањето) да е наменет за прашања од областа на компјутерскиот криминал и електронските докази.
- Во земјите каде почетната обука се спроведува од страна на институциите за обука на судии и обвинители:
 - програмата треба да содржи минимум еден модул на основно ниво за компјутерски криминал и електронски докази
 - овие прашања исто така треба да бидат опфатени и во задолжителните модули кои го покриваат материјалното и процесно право
 - треба да се понудат и незадолжителни модули за напредно знаење за компјутерски криминал и електронски докази.

Посебните модули за обука треба да бидат стандардизирани до тој степен што ќе може да се повторуваат и ќе им овозможат на кандидатите да напредуваат од основно на напредно ниво. Тоа значи дека обуките ќе може да се повторуваат барем во рамки на истата држава за различни учесници, така што учесниците на различни обуки ќе имаат слично ниво на знаење. Тоа исто така значи дека методите за спроведување обуки се стандардизирани. За да се осигура дека квалитетот на обуката е постојано висок, треба да се прави евалуација на крајот од секој курс.

6.3 Институционализирање на стручното оспособување

- Стручното оспособување треба да понуди најмалку еден модул на основно ниво за компјутерски криминал и електронски докази со цел да се обезбедат основни познавања за активните судии и обвинители кои немале таква обука во рамки на нивната почетна обука.
- Исто така треба да се понудат курсеви за напредни знаења.

- Повторно: посебните модули за обука треба да бидат стандардизирани до тој степен што ќе може да се повторуваат и ќе им овозможат на кандидатите да напредуваат од основно на напредно ниво. Оттука, можеби ќе биде неопходно да се усогласат, колку што е можно повеќе, модулите за стручно оспособување со модулите за почетна обука. Методите за спроведување на обуки, исто така, треба да бидат стандардизирани, вклучувајќи и контрола на квалитетот преку евалуација на крајот на курсевите.
- Со цел да се обучат специјализирани судии и обвинители, се препорачува стажирање во единиците за борба против криминал со високи технологии или пост-дипломски курсеви/ студии.¹²

6.4 Стандардизирани и повторливи курсеви / модули

- Треба да се изготват стандардизирани курсеви или модули кои ќе може да се повторуваат во многу наврати на рентабилен начин и кои ќе овозможат кандидатите и активните судии и обвинители да напредуваат од основно на напредно ниво.
- Треба да се евалуираат постојните основни курсеви¹³ кои би можеле да се вклучат во наставните програми за почетна обука или стручно оспособување. Стандарден курс би можел да се препорача на институциите за почетна обука и стручно оспособување.
- Слична евалуација може да се спроведе за курсевите на напредно ниво, а исто така стандарден напреден курс потоа може да се препорача.
- Конечно, обучувачи треба да бидат обучени за спроведување на овие курсеви до тој степен што обуката ќе може да биде спроведена од страна на локални обучувачи на локални јазици и само за ограничени потреби на меѓународните обучувачи.¹⁴

6.5 Пристап до материјали за обука / само-обука

- Материјалите за обука треба да се изготват на начин што ќе ги отсликуваат општите меѓународни стандарди и добри практики. Истите треба да бидат достапни за институциите за обука на рентабилен начин, со цел да бидат спроведени на локално ниво. Очигледно, иако постои можност за обука на полициски службеници, фокусирана на технологија и форензика на високо ниво на стандардизација, се чини дека е помалку веројатно да се спроведе обука на судии и обвинители, кои треба да бидат обучени првенствено за примена на националното законодавство. Сепак, можно е да се изготват стандардизирани материјали за обука на начин кој ќе остави доволно простор за да се земат предвид националните системи и закони.
- Во некои држави, материјалите за обука на судии и обвинители¹⁵ се достапни on-line. Ваквата пракса треба да ја следат и другите држави.
- On-line курсеви треба да се изготват и истите да бидат достапни.¹⁶

¹² На пример, основниот двонеделен курс кој го спроведува ирската Garda и Универзитетскиот колеџ од Даблин исто така е корисен и за судии и обвинители.

¹³ На пример, ЕССЕ курсот е изготвен и во моментов се спроведува како пилот од страна на CYBEX.

¹⁴ Курсот "Обука за обучувачи" е изготвен од страна на Универзитетскиот колеџ од Даблин и INTERPOL и истиот би можел да биде достапен. Курсот опфаќа вештини за обучување, развој на курсеви и сл. Курсот HE E NAMEHET само за полициски службеници и може да го посетуваат различни профили.

¹⁵ Пример се библиотеците со е-докази на Холандија и CYBEX. Како дел од проектот 2CENTRE, Универзитетскиот колеџ од Даблин работи на создавање на on-line ресурси за испорака на некои материјали за обука на AGIS/ISEC.

¹⁶ На пример, Универзитетскиот колеџ од Даблин во моментов нуди две MSc програми, а делови од нив се испорачуваат во целост on-line. Португалскиот CEJ има за цел да организира on-line курс за судови и ИКТ, со модули за компјутерски криминал и електронски докази. Ќе се одвива на португалски јазик, со можност да се спроведе и во други држави од португалско говорно подрачје (на пример, Бразил, Зелен Рт, Ангола, Мозамбик, Гвинеа-Бисау, Сао Томе или Тимор).

- Пристапот до курсевите за обука (национални и меѓународни) треба да се олесни колку што е можно повеќе преку поедноставени постапки за одобрување.

6.6 Пилот центри за основна и напредна обука

- Треба да се воспостават одреден број на пилот центри за основна и напредна обука на судии и обвинители за компјутерски криминал и електронски докази. Овие центри би можеле да обезбедат:
 - Проверка и натамошно развивање на стандардизирани курсеви и материјали
 - Ширење на добри практики
 - Спроведување на истражувања за обуките
 - Водење регистар на обучувачи
 - Обука за обучувачи
 - Обука во други земји со слични системи и јазици.
- Пилот центрите треба меѓусебно да ја координираат својата работа, со поддршка на Советот на Европа.
- Судиите и обвинителите, кои се подготвени да се специјализираат во оваа област, треба да размислат да учествуваат на обуки кои ги спроведуваат центрите за врвно усовршување наменети за органите за спроведување на законите и индустријата.¹⁷

6.7 Зголемување на знаењето преку соработка и директни контакти

Иако почетната обука и стручното оспособување ја даваат основата која е потребна за судиите и обвинителите, од суштинско значење е непосредната интеракција, директните контакти меѓу судиите и обвинителите, како и контактите со голем број на други чинители.

Така:

- Судиите и обвинителите треба да ги користат постојните мрежи на судии¹⁸ или обвинители (како GPEN).¹⁹
- Треба да се разгледа можноста за воспоставување на меѓународна мрежа на судии за компјутерски или електронски криминал (сличен на GPEN за обвинители) од страна на Советот на Европа.
- Соработката меѓу европските институции кои нудат обука за компјутерски криминал и електронски докази треба да биде поддржана од Советот на Европа и Европската мрежа за обука на судии и обвинители.
- За да се олесни пристапот на судиите и обвинителите во овие и во многу други мрежи за компјутерски криминал, Советот на Европа, на веб-страницата: www.coe.int/cybercrime

¹⁷ [2Centre initiative \(Cybercrime Centres of Excellence Network for Training Research and Education\)](http://www.coe.int/cybercrime) Иницијативата 2Centre (Центри за врвно усовршување за компјутерски криминал: мрежа за обука, истражување и едукација) отпочна во март 2009 година (за време на Конференцијата Octopus на Советот на Европа). 2Centre "врши испитувања на методите кои се применуваат за обука на полициски службеници и претставници од индустријата во делот на ИТ форензика и истраги за компјутерски криминал. Прави преглед на активностите преземени од страна на полициските службеници и релевантниот кадар од индустријата за стекнување знаења и вештини во една област која во моментот е на различно ниво на професионална обука, обука во рамки на институцијата, вкрстена обука и стручно оспособување". Универзитетскиот колеџ од Даблин е прв таков центар за врвно усовршување, а Универзитетот од Троа стана втор во 2010 година.

¹⁸ Се чини дека не постои во моментот меѓународна мрежа за судии од областа на компјутерскиот криминал и електронските докази. Пример на национална иницијатива е она што е развиено во Холандија, каде е формиран интранет ресурс од типот на википедија.

¹⁹ Глобалната мрежа на обвинители за борба против е-криминал, GPEN, е иницијатива формирана во 2008 година во рамки на Меѓународното здружение на обвинители (IAP). Мрежата има за цел да ја олесни размената на информации и соработката меѓу обвинителите во случаи кои вклучуваат е-криминал или компјутерски криминал, имајќи ја притоа предвид Конвенцијата за борба против компјутерски криминал, за изготвување и спроведување на програми за обука, и за обезбедување на on-line ресурси за обвинителите. GPEN е мрежа на специјализирани обвинители за е-криминал, а секој организациски член на IAP е поканет да номинира најмалку еден обвинител кој ќе биде пријавен како национална контакт точка на GPEN. Со мрежата управува Одборот за развој на GPEN, сочинет од членството на IAP.

треба да ги истакне иницијативите и мрежите, а исто така треба да креира и портал со линкови, кратка информација и податоци за контакт на различните мрежи. Ова, исто така, треба да ја олесни координацијата меѓу мрежите. Уште повеќе, треба да го олесни пристапот до постојните материјали и иницијативи за обука.

6.8 Јавно - приватна соработка

Структурирана и регулирана соработка меѓу органите за спроведување на законите и приватниот сектор (ИКТ индустријата, вклучувајќи ги и интернет сервис провајдерите) е од суштинско значење за спроведување на истраги за компјутерскиот криминал и обезбедување на електронски докази, при што приватниот сектор придонесува со своја експертиза и друг вид поддршка за иницијативите за обука за органите за спроведување на законите.

Поддршката на приватниот сектор за обука на судии и обвинители е од корист со оглед на тоа што приватниот сектор располага со релевантна експертиза за конкретна проблематика. Во исто време, судиите и обвинителите мора да останат независни и непристрасни.

Така:

- Институциите за обука на судии и обвинители можат да ја користат експертизата на приватниот сектор при дизајнирањето на програми за обука, при изготвувањето на материјали за обука, како и при спроведувањето на курсевите.
- Поддршката од индустријата за институциите за обука не смее да се сфати како можност за обезбедување на потенцијално поволни одлуки на суд или како можност за деловни зделки, туку дека таа има за цел да осигура дека судиите и обвинителите добиваат соодветни информации кои ќе им овозможат да донесат одлуки засновани на информации.
- Приватниот сектор може да поддржи, на транспарентен начин, меѓународни или национални организации, академски институции, иницијативи за обука или други трети страни кои даваат поддршка на независни институции за обука.
- Судиите и обвинителите треба да имаат преглед на случаите на интернет и компјутерски криминал, но исто така важно е да се обезбеди за нив и платформа со конкретни информации. Индустријата може да обезбеди материјали за конкретни модули (наместо за цели курсеви) за начинот на кој функционираат релевантните платформи.

7 Поддршка за спроведување на овој концепт

Спроведувањето на овој концепт е првенствено одговорност на институциите за обука на судии и обвинители, но неговото спроведување треба да биде помогнато од институциите и партнерите од јавниот и приватниот сектор, вклучувајќи ги и меѓународните организации. Со оглед на значењето на информатичките и комуникациските технологии за општеството, финансирањето на ваквите мерки за обука се смета за вредна инвестиција, па оттука, треба да се прават сите напори за да се обезбедат неопходните ресурси за институциите за обука.

Советот на Европа и Европската мрежа за обука на судии и обвинители, како и другите органи, треба да ја промовираат примената на концептот насекаде во Европа и пошироко.

Европската мрежа за обука на судии и обвинители (EJTN) и Советот на Европа би можеле да организираат заедничка конференција за овој концепт во блиска иднина.

Советот на Европа и EJTN треба редовно да прават проценка на постигнатиот напредок.

Спроведувањето на овој концепт во пракса исто така треба да биде поддржано од донатори. Заинтересираните донатори и организации би можеле да склучат партнерства за развој на проекти со цел да им помогнат на институциите за обука и на другите заинтересирани страни кои се подготвени да ја преземат одговорноста за предложените мерки во овој концепт.

Со цел да се намали опасноста од појава на конфликт на интереси или да се загрози непристрасноста на судиите и обвинителите, донаторите, наместо да нудат директна поддршка, би можеле да обезбедат средства за неутрални трети страни, како што се меѓународните организации, кои потоа би соработувале со институциите за обука.

8 Додаток

8.1 Лисабонската Мрежа: Линкови на институциите за обука на судии и обвинители

Четириесет и четири од четириесет и седум земји членки на Советот на Европа се застапени во Лисабонската мрежа. Членовите на Лисабонската мрежа се релевантни национални институции надлежни за спроведување на почетна и континуирана обука за судии и обвинители. Членови, исто така може да бидат, во зависност од условите, школи за судии, центри за правна обука или единици за обука на судии во рамки на Министерствата за правда.

Достапни информации за секоја од земјите членки на Мрежата (вклучувајќи, во одредени случаи, поврзани програми за обука) можете да најдете на:

Albania	Germany	Portugal
Andorra	Greece	Romania
Armenia	Hungary	Russian Federation
Austria	Iceland	Serbia
Azerbaijan	Ireland	Slovakia
Belgium	Italy	Slovenia
Bosnia and Herzegovina	Latvia	Spain
Bulgaria	Lithuania	Sweden
Croatia	Luxembourg	Switzerland
Cyprus	Malta	"the former Yugoslav Republic of Macedonia"
Czech Republic	Moldova	Turkey
Denmark	Montenegro	Ukraine
Estonia	Netherlands	United Kingdom
Finland	Norway	- England and Wales
France	Poland	- Scotland
Georgia		

Набљудувач

- [UNMIK](#)

8.2 Примери на курсеви за основна обука: структура и опфатени теми

8.2.1 Пример од Холандија

Основна обука – еднодневна

Програма:

- 1 Општи насоки:
 - Што е компјутерски криминал?
 - Појавни форми на компјутерски криминал
 - Правна рамка за спроведување на законите и кривичен прогон
- 2 Спроведување на законите:
 - Дигитално спроведување на законите како секојдневна пракса
 - Методи на спроведување на законите
- 3 Спроведување на законите (дел 2):
 - Интернетот и спроведувањето на законите според Законот за посебни привилегии

Заклучоци + евалуација

8.2.2 Пример од Германија (германска академија за судии и обвинители)

Основна обука: „Појавни форми и стратегија за борба против компјутерски криминал“ – четиридневна

Програма:

Ден 1:

- Кривичен закон на Германија
- Примена на германскиот кривичен закон во контекст на компјутерски и интернет криминал
- Проблеми од секојдневното искуство во обвинителствата и судовите

Говорник е судија од Судот во Минхен, специјализиран за финансиски и економски криминал, пред неколку години, како обвинител, работел на случаи на компјутерски криминал, шпионирање на податоци, корумпирани податоци и слично.

- Проблеми од секојдневното искуство во обвинителствата и судовите во Холандија
- Развој и борба против компјутерскиот криминал во Европа
- Проблеми со провајдерите во Холандија и во други европски земји
- Конвенција за борба против компјутерски криминал на Советот на Европа
- Важност и значење на Конвенцијата за борба против компјутерски криминал за Европа но и на глобално ниво (Кина, САД, Русија)

Говорник е проф. д-р Хенрик Касперсен, Холандија

Ден 2:

- Саботажа на компјутерски системи
- Интернет хакерство
- Замки на интернет наредби
- Шпионирање на податоци
- Компјутерски измами со кредитни картички
- Напад врз банкарски податоци
- Фишинг и нови видони на кривични дела на интернет
- Ботнетс
- Измами преку eВау или други продажни платформи

Говорник е полициски службеник од германската подрачна полиција (ВКА) во Визбаден

- Превентивно интернет пребарување за утврдување на организиран криминал, тероризам, тежок криминал, перење пари и слично
- Интернет пребарувања за прогласени агресивни лица или лица со растројство (училишта и слично)
- Интернет пребарувања за детска порнографија
- Меѓународна соработка за пребарување на мрежата
- On-line потраги (проблеми со уставните одредби)

Говорник е раководител на посебниот оддел во рамки на баварската полиција (LKA Минхен)

Ден 3:

- Поддршка (backup) и евалуација на податоци во Германија и во други држави
- Пребарување на податоци на интернет и следење на податоците во мрежата
- Можности за ИТ форензиката и ограничувања во анализата на податоците
- Системи за прикривање на податоци во мрежата
- Употреба на криптограми од страна на криминалците

Говорник е експерт од полицијата во Минхен

- Новите правни проблеми во врска со поддршката (backup) и евалуацијата на податоците на интернет
- Овластување за сите законски мерки за пребарување
- Овластување за подигнување докази за истрага и за на суд
- Нови развои во поглед на примената на законите

Говорник е судија од баварскиот виш кривичен суд во Бамберг

Ден 4:

- Руски бизнис мрежи
- Intercage
- Заштита од саботажа на компјутерски податоци
- Позитивно „хакирање“
- Влијаење и фалсификување на изборни машини
- Политичко влијание во новите законски решенија
- Население во стаклено звоно

Говорник е член на познатиот клуб Chaos Computer Club (CCC) од Хамбург, членовите на овој клуб се обидуваат да влезат во владините компјутери, во компјутерите на Белата куќа, на ЦИА. Клубот покажува како се манипулира со водостопанството во еден град и слично.

8.2.3 Примери од Советот на Европа

1. Работилница за обука на обвинители за компјутерски криминал, Бело Хоризонте, Бразил, 26 август 2008 година (организирана од страна на Ministério Público Estadual Minas Gerais, во соработка со Советот на Европа)

Основна обука – еднодневна

Програма:

- 1 Прва сесија
 - Воведни согледувања
 - Тековни реформи во законодавството
- 2 Компјутерски криминал: појава
 - Преглед на актуелните закани
 - Посебни закани и случаи истражувани во Бразил

- 3 Материјално право: кои кривични дела?
 - Меѓународни стандарди
 - Типологија, правни концепти
 - Конвенција за борба против компјутерски криминал
 - Одредби од бразилските закони
 - Важечки одредби
 - Тековни законски реформи
- 4 Истраги и меѓународна соработка
 - Улогата на обвинителите во истрагите на случаи на компјутерски криминал
 - Национално процесно право
 - Процесни мерки и меѓународна соработка според Конвенцијата за борба против компјутерски криминал
- 5 Јавно-приватни партнерства
 - Примери на јавно-приватни партнерства во Бразил
 - Соработка меѓу органите за спроведување на законите и интернет сервис провајдерите во истраги на случаи на компјутерски криминал: упатства
 - Дискусија: соработка меѓу органите за спроведување на законите и интернет сервис провајдерите: искуството на Бразил

2. Компјутерски криминал: обука за судии, Каиро, Египет, 9 и 10 јуни 2008 година
(организирана од Microsoft, во соработка со Советот на Европа)

Овој курс беше спроведен два пати на различни групи на судии од трговските судови (исто така одговорни за прашања од областа на е-криминалот)

Основна обука – едnodневна

Програма:

- 1 Отворање
- 2 Компјутерски криминал: појава
 - Преглед на актуелните закани
 - Посебни закани
 - Употреба на лажни on-line идентитети и информации: примери
 - Измами со кредитни картички и други видови измами
- 3 Материјално право: кои кривични дела?
 - Меѓународни стандарди (експерт од Советот на Европа)
 - Типологија, правни концепти
 - Конвенција за борба против компјутерски криминал
 - Противзаконска кражба на идентитет
 - Одредби од националните закони
 - Важечки одредби
 - Тековни законски реформи

Дел 2 Докази во постапките за компјутерски криминал

- 4 Истраги и кривична постапка
 - Процесни мерки според Конвенцијата за борба против компјутерски криминал
 - Улогата на полицијата, обвинителите, судиите и специјализираните служби
 - Национално процесно право
- 5 Меѓународна соработка
 - Конвенција за борба против компјутерски криминал
 - Одредби од националните закони и билатерални договори
 - 24/7 контакт точки
 - Улогата на судиите

6 Обезбедување, заштита и употреба на електронски докази

- Докази во компјутерот на обвинетото лице: постоење на дигитални датотеки употребени за вршење на компјутерски криминал
- Докази со кои се идентификува мрежната локација: IP адреси
- Докази добиени од интернет сервис провајдерите

7 Судска постапка и студии на случаи: примери

8.3 Примери на курсеви за напредна обука: структура и опфатени теми

8.3.1 Пример од Холандија

Сеопфатна обука – четиридневна

Програма:

Ден 1 и 2

Инфраструктурата на интернет

- Како функционира интернетот?
- На кој начин комуницираат компјутерите?
- Што се IP-броеви и компјутерски имиња?

Информации на интернет

- Како да се добијат информации од интернет
- Пребарување на (скриени) бази на податоци на интернет

Профилирање на социјални мрежи

- Комуникација
- Анонимност
- Утврдување на локација и идентитет на компјутерите, компаниите и лицата на интернет

Дигитални траги

- Што се "траги"?
- Какви траги оставаме во компјутерот?
- Какви траги оставаме на интернет?
- Какви траги може да се најдат во дигиталната комуникација?

Безбедност

- Интернет опасности
- Значењето на зголемената дигитална безбедност
- Безбедно складирање на информации
- Безбедност на e-mail пораките

Во текот на овие два дена, секој учесник има пристап до компјутер кој е поврзан на интернет и има лично искуство во врска со темите кои се разгледуваат. Учесниците добиваат име на одредено лице и од нив се бара да најдат што е можно повеќе информации од отворени извори на интернет кои се однесуваат на тоа лице. Исто така, од нив се бара да ја следат e-mail комуникацијата (преку заглавијата на e-mail пораките) или да пребаруваат траги во дигиталната комуникација.

Ден 3 и 4

Законската рамка

- Кои се овласувањата на полициските службеници и обвинителите за водење на истраги за компјутерски криминал
- Студија на случај од страна на тимот од единицата за борба против криминал со високи технологии

*Организација на истрагата и прогонот на дела од областа на компјутерскиот криминал во Холандија;
Пресретнување (оваа тема не се обработува во новиот курс, поради тоа што е дел од основната програма);*

Дигитални контра-жалби

- Какви контра-жалби постојат
- Прецедентно право во врска со ваквите жалби
- Какви контра-жалби треба да очекуваме во иднина и како да се справиме со истите
- Студии на случаи

Секој учесник добива материјали за обука, учебник во кој се содржани сите теми разгледани за време на обуката, кој би можел да се користи како прирачник, печатени презентации на обучувачите и книга-прирачник Handboek Digitale Criminaliteit од Арјан Даселаар.

8.3.2 Експертско предавање – предлог од Холандија

Изготвување на нов курс за борба против компјутерски криминал

'Intensiveringsprogramma Cybercrime', националниот обвинител за компјутерски криминал и SSR (холандскиот центар за едукација на судии и обвинители) работи на изготвување на нов курс за компјутерски криминал кој покрива најразлични теми, од 'пресретнување' до експертски предавања од областа на компјутерскиот криминал, на посебни теми (ботнети).

Сè уште целосна програма не е изготвена, но на првиот ден ќе бидат покриени основите на пресретнувањето (прислушување и следење на интернет комуникација), а вториот ден би бил основен курс за компјутерски криминал. И двата курса ќе бидат задолжителни за сите обвинители во Холандија, како дел од нивната постојана наобразба. Вториот дел од курсот е наменет само за експерти за компјутерски криминал (ќе има строги услови за добивање дозвола за учество на курсот) и е сочинет од еден сеопфатен курс (од 2 до 4 дена) и две експертски предавања (годишно). Овие курсеви се спроведуваат во соработка со надворешни партнери, како што се Fox-IT, Digital Intelligence Training и Hoffman Bedrijfsrecherche.

Причината за изготвување на овој курс не е поради незадоволството од содржината на обуките кои се нудат до сега, туку да се потврди дека деловите на курсот се подобро структурирани и прилагодени еден со друг на начин што се избегнува нивно преклопување. Именувањето на обвинители за компјутерски криминал во еднаесетте најголеми обвинителства во рамки на холандското обвинителство, како дел од 'Intensiveringsprogramma' исто така беше важна причина за изготвување / реструктурирање на обуката. Исто така од суштинско значење за новиот курс е да понуди надградба; секој учесник треба најпрво да ги помине основните курсеви, пред да добие дозвола за учество на сеопфатната обука и експертските предавања.

Една од новите можни карактеристики на новата обука е информациско-графички приказ на работите и опасностите на интернет. Овој приказ во моментот е во завршна фаза на изготвување и исто така може да се користи за пробни презентации. Подолу се дадени примери за тоа како ќе изгледа информациско-графичкиот приказ.

Следни активности

За да се осигура дека обвинителите кои работат на случаи од областа на компјутерскиот криминал на дневна основа се во тек со најновите развои во светот на компјутерскиот криминал кој брзо се менува, во моментот се изготвуваат две дополнителни програми.

Првата се однесува на воспоставување на Центар за знаење и стручност во рамки на националното обвинителство во Роттердам. Овој Центар ќе обезбеди одговори за прашањата од технички и правен карактер, ќе ги следи последните развои во поглед на прецедентното право и ќе дистрибуира вакви и други релевантни информации до сите експерти за борба против компјутерски криминал во рамки на полицијата и обвинителството (Центарот е заедничка иницијатива на двете организации).

Втората, всушност анекс на овој проект, е во фаза на изготвување и е наречена „просторија за дигитална соработка“, и може да се спореди со SharePoint апликацијата. Во оваа виртуелна просторија, компјутерските експерти можат да разговараат за прашања поврзани со нивната работа и да најдат секако вид на информации релевантни за нивните работни позиции. Попис на сето она што треба да го содржи, како и можностите (технички) кои ги

нуди таквата дигитална просторија ќе се спроведе во октомври оваа година. Ова е пример за тоа како би можела да изгледа почетната страна на дигиталната просторија:

OPENBAAR MINISTERIE

OM Portal | Samenwerkingsruimte

Welkom Reinier van Loon | Mijn Site | Mijn Links

zoek.....

Voorpagina | OM Portal > Samenwerkingsruimte > Cybercrime

Agenda

Mensen

Documenten

Discussie

Deelnemers samenwerkingsruimte

Naam: **Functie:**

Jan Hoekman

Reinier van Loon

Danielle Laheij

[Deelnemers toevoegen](#)

Laatste discussies / reacties

Discussie	Aantal reacties:
Cybercrime of niet? <i>Nieuw</i>	0
Is downloaden strafbaar?	10

[Deelnemers toevoegen](#)

Laatste documenten

Titel document:	Laatst bewerkt door:	Datum:
Samenvatting Plan van Aanpak Cybercrime <i>Nieuw</i>	Jan Hoekman	26 juni 2009 - 15:23
Plan van Aanpak Cybercrime	Reinier van Loon	19 mei 2009 - 08:42

[Document toevoegen](#)

RSS feed

Nu.nl (Internet)

Liever zonder televisie dan zonder internet. *Nieuw*

China blokkeert Google om porno *Nieuw*

Reparatie site Brein duurt zeker etmaal

Thuiskopie wil schadevergoeding uitblijven mp3-heffing

[RSS feeds toevoegen](#)

Agenda

Agendat punten:	Datum:
Brainstorm Cybercrime Samenwerkingomgeving	29 juni 2009 - 15:00
Kickoff Cybercrime officieren	06 september 2009 - 14:00

[Agenda item toevoegen](#)

Креирање на чувство на итност: обука на раководно ниво

Имајќи го предвид релативно малиот капацитет на холандската полиција, изборот мора да се направи во поглед на тоа кои кривични дела ќе се истражуваат (забелешка: холандскиот правен систем дозволува обвинителството да не истражува и кривично да гони кривични дела, што се нарекува *opportunitieitsbeginsel*). Обично ваквиот избор се прави на раководно ниво.

Полицијата и обвинителството препознаваат дека на раководно ниво има недостаток на знаење во врска со влијанието на компјутерскиот криминал и значењето на неговото сузбивање, па оттука, постои ризик од непостапување по важни случаи, бидејќи се смета дека други (конвенционални) кривични дела се поважни. Затоа во моментот се работи на подготовка на курс за обука на раководно ниво за полиција и обвинителство. Во согласност со распоредот, пилот обука ќе се спроведе кон крајот на оваа година. Оваа обука ќе има за цел креирање на чувство на итност и во најголем дел ќе ги соочи учесниците со реалноста на компјутерскиот криминал во денешното општество. Нема да ги разработува темите на ниво на содржина (како што е случајот со сеопфатната обука), туку на стратешко, раководно ниво.